ارزیابی نیازهای آموزشی مکمّل از دیدگاه دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در سال 86 - 1385

طیبه خزاعی[1]- فرزانه صالحی[2]

چکیده

زمینه و هدف: برنامه آموزش پرستاری با توجه به رویکرد تغیر مداوم سیستم‌های مراقبتی و پیشرفت روزافزون دانش پرستاری و شکاف موجود بین تئوری و بالین، نیاز به بازنگری دارد. مطالعه حاضر با هدف تعیین نیازهای آموزشی مکمّل از دیدگاه دانشجویان پرستاری انجام شد.

روش تحقیق: در این مطالعه توصیفی، تمامی دانشجویان سال آخر به روش سرشماری انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌ای شامل مشخصات فردی، نیازهای مکمّل آموزش نظری و بالینی، عوامل مؤثر بر ارتباط بین آموخته‌ها و بهبود مهارت‌های پرستاری، چگونگی ایفای نقش، انگیزه و رضایتمندی استفاده و بر اساس مقیاس لیکرت ارزش‌گذاری گردید. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS و شاخصهای آمار توصیفی در سطح معنی‌داری $P\leq 0/05$ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نمونه‌های مورد مطالعه 48 دانشجوی پرستاری (66/7% دختر و 33/3% پسر) بودند. به نظر بیشتر دانشجویان، نیاز آموزشی پرستاران در زمینه ایفای نقش مدیریتی در حدّ خیلی زیاد، پژوهشی در حدّ زیاد، حمایتی- حفاظتی و نقش مراقبتی در حدّ متوسط بود. به نظر 37/5% دانشجویان، میزان کاربرد و از نظر 39/6% ارتباط بین آموخته‌های نظری و بالینی متوسط بود. به نظر 41/7%، عملکرد کارکنان بخش‌ها بر اساس روشهای علمی روز، در حدّ ضعیف بود. از نظر بیشتر دانشجویان به ترتیب افزایش تجربه، بهبود مهارت‌های شناختی، ارتباطی، روانی، حرکتی و عاطفی در کیفیت عملکرد پرستار مؤثر بود. 41/7% دانشجویان، پژوهش را تا حدّ خیلی زیاد بر بهبود عملکرد پرستار مؤثر می‌دانستند. 45/8% از آنان برخورداری از دانش روز و ارتباط با مراکز اطلاع‌رسانی پرستاری را وظیفه خود می‌دانستند. میزان رضایت 35/4% از دانشجویان از آموزش مهارت‌های بالینی و 45/8% از آموزش نظری در حدّ متوسط بود. نیازهای آموزشی دانشجویان دروس بالینی شامل: آموزش CPR نوزادان و بالغین، تفسیر آزمایشات، تفسیر ECG، آموزش فوریت‌ها و کمکهای اولیه در حدّ خیلی زیاد بود. بیشتر دانشجویان به ترتیب 62% عملکرد مربی کارورزی، 47/9% عملکرد کارکنان بخش، 47/9% تجهیزات استاندارد در بخش‌ها، 43/8% استفاده از روشهای آموزشی مختلف و 29/2% کاربرد استانداردها را بر ارتباط بین آموخته‌های نظری و بالینی مؤثر می‌دانستند.

نتیجه‌گیری: ایجاد تغییر در برنامه‌های آموزش نظری و بالینی با هدف ارتقای دانش و مهارت بالینی ضروری به نظر می‌رسد. از بین بردن شکاف بین آموزش نظری و بالینی تنها با تربیت پرستاران کاربردی و تفکیک رشته‌های مختلف پرستاری ویژه، کودکان، اعصاب و ... پس از گذراندن دوره پرستاری عمومی میسر می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: نیاز آموزشی؛ پرستاری؛ دانشجو

فصلنامه علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم‌پزشکی بیرجند (دوره 4؛ شماره 1-4؛ سال 1386)

[1] نویسنده مسؤول؛ عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند
آدرس: بیرجند- خیابان غفاری- دانشگاه علوم پزشکی بیرجند- دانشکده پرستاری و مامایی تلفن: 9-4443041-0561 پست الکترونیکی: elahekh1384@bums.ac.ir
[2] کارشناس پرستاری

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

مقدمه

برنامه‌های آموزشی دانشجویان پرستاری توسط شورای انقلاب فرهنگی تدوین و به دانشکده‌های پرستاری جهت اجرا ابلاغ می‌گردد. اهداف آموزشی مشخص شده برای رشته پرستاری بایستی بر اساس نیازهای جامعه و در جهت بهبود عملکرد و ارتقای کیفیت عملکرد بالینی پرستاران باشد؛ بنابراین در راستای این اهداف، جهت بهبود توانمندی‌ها و ارتقای سطح دانش پرستاری، بررسی نقاط ضعف برنامه‌های آموزشی و نیازهای آموزشی جدید می‌تواند یاری‌کننده باشد (1).

بیشتر دانشگاه‌ها اهداف و رسالت خود را مکتوب و مشخص و در راستای تحقق آن برنامه‌ریزی نموده‌اند؛ از جمله تأکید بر ایفای سه نقش عمده آموزشی، پژوهشی و خدماتی از طریق آماده‌سازی پرستاران برای اعمال حرفه‌ای، آماده‌سازی پرستاران برای ایفای نقش‌های بالینی، مدیریتی، آموزشی و تحقیقاتی و سهیم شدن در توسعه دانش پرستاری، تأکید بر کیفیت خدمات پرستاری، ارزش قائل شدن برای همکاری بین رشته‌ای، مراقبت همه‌جانبه با استفاده از فرایند پرستاری، ارائه خدمات همراه با احترام به ارزش‌های انسانی و فرهنگی، آموزش در راستای برآورده‌سازی نیازهای جامعه با توجه به جمعیت‌های خاص، محروم و آسیب‌پذیر (2). اعتقاد به پرستاری به عنوان یک حرفه بهداشتی- مراقبتی مستقل که اعمال آن مبتنی بر دانش، تئوری و تحقیق است (3)، اعتقاد به این که توانایی حرفه‌ای پرستاری برای ارائه کیفیت عالی و ایفای نقش رهبری به تولید دانش از طریق تحقیق علمی و انتشار آن در برنامه‌های درسی دانشجویان بستگی دارد، اعتقاد به یکتایی، احترام و ارزش انسان و احترام و توجه به تفاوت‌های فرهنگی، اعتقاد به این که سلامتی ماهیتی پیچیده دارد و دربردارنده توان به کارگیری بهترین توانایی‌ها و سازگاری با وضعیت‌های مختلف در سراسر زندگی است، اعتقاد به این که برخورداری از سلامت و خدمات بهداشتی مناسب، حق همه افراد و جوامع است، اعتقاد به این که دانش پرستاری هسته مرکزی آموزش در سطوح تکمیلی را تشکیل می‌دهد. این مرکزیت شامل پدیده‌های مورد علاقه پرستاری، شامل فرد، محیط، سلامت و پرستاری است؛ اعتقاد به این که فعالیت‌های پرستاری شامل ارتقا و اعاده سلامت و نیز مداخله و درمان، بازتوانی و تسکین و نیز تداوم مراقبت در طیف سلامت و بیماری است (4). حال با توجه به سرعت روزافزون پیشرفت علم و دانش، برخورداری از پایه علمی قوی و توانایی استفاده از دانش روز دنیا برای تمامی دانشجویان امری لازم و ضروری است و برای رسیدن به هدف ارتقای سطح سلامت و پیشبرد امر درمان ضروری به نظر می‌رسد (5)؛ بنابر این پرستاران نیز باید همانند پزشکان از سطح علمی بالایی برخوردار باشند تا بتوانند همپای پزشکان و در یک فرایند مکمّل، به امر سلامت و درمان کمک کنند و نه تنها به عنوان مجری دستورات دارویی پزشک بلکه در جهت ایفای تمامی نقش‌های پرستاری تلاش کنند، تا از اتلاف وقت و هزینه جلوگیری شود. حال در این باره سؤالات زیر مطرح می‌شود:

1- دانشجویان پرستاری برای رسیدن به سطوح بالای علمی به چه اطلاعات مکمّلی نیاز دارند؟

2- افزایش دانش در چه زمینه‌هایی به ایفای نقش پرستاری کمک کرده و فرایند مراقبت و درمان را تسریع می‌کند؟

پس با توجه به تغییرات مداوم مراقبتهای بهداشتی، نیاز به تغییر در برنامه آموزشی دانشجویان پرستاری متناسب با تغییرات ایجاد شده، احساس می‌شود. دانشکده پرستاری مسؤولیت تربیت پرستاران حرفه‌ای را بر عهده دارد که نه تنها باعث بهبود کیفیت خدمات پرستاری شده بلکه به تولید دانش و راهکارهای جدید نیز بپردازند. ارزشیابی عملکرد برنامه‌های آموزشی، راه مناسبی برای ریشه‌یابی اختلال موجود است و بهترین نوع آن، ارزشیابی‌ای است که توسط دانشجویان صورت بگیرد تا بتوان به قضاوت صحیح درباره کیفیت آموزشهای بالینی و نظری و مشخص کردن نقاط ضعف آموزشی در بین دانشجویان از دیدگاه خود آنان پرداخت (6). بدیهی است با توجه به مسائل فوق، می‌توان از اتلاف هزینه‌های زیادی که تنها به تولید مدارک دانشگاهی می‌انجامد، جلوگیری کرد. مطالعه حاضر با هدف تعیین نیازهای آموزشی مکمّل از دیدگاه دانشجویان پرستاری انجام شد.

روش تحقیق

در این مطالعه توصیفی، تمامی دانشجویان سال آخر پرستاری پیوسته و ناپیوسته به روش سرشماری انتخاب و وارد مطالعه شدند. با استفاده از پرسشنامه‌ای شامل مشخصات فردی، نیازهای مکمّل آموزش نظری و بالینی، عوامل مؤثر بر ارتباط بین آموخته‌ها و بهبود مهارت‌های پرستاری، چگونگی ایفای نقش،

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

انگیزه و رضایتمندی، نیازهای آموزشی تعیین و مورد بررسی قرار گرفت و بر اساس مقیاس لیکرت ارزش‌گذاری گردید.

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS و شاخصهای آمار توصیفی در سطح معنی‌داری $P\leq 0/05$ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

در مجموع 48 دانشجوی پرستاری (66/7% دختر و 33/3% پسر) مورد بررسی قرار گرفتند. به نظر بیشتر دانشجویان (43/8%)، نیاز آموزشی پرستاران در زمینه ایفای نقش مدیریتی در حدّ خیلی زیاد، پژوهشی در حدّ زیاد و حمایتی- حفاظتی و مراقبتی در حدّ متوسط بود. از نظر 37/5% دانشجویان، میزان کاربرد و از نظر 39/6% ایشان، ارتباط بین آموخته‌های نظری و بالینی در حدّ متوسط بود. 41/7% دانشجویان، عملکرد کارکنان بخش‌ها را بر اساس روشهای علمی روز، در حدّ ضعیف می‌دانستند. به نظر بیشتر آنان (56/3%) به ترتیب افزایش تجربه، بهبود مهارت‌های شناختی، ارتباطی، روانی، حرکتی و عاطفی در کیفیت عملکرد پرستار مؤثر شناخته شد. 41/7% دانشجویان، پژوهش را تا حدّ خیلی زیاد بر بهبود عملکرد پرستار مؤثر می‌دانستند. 45/8% از ایشان برخورداری از دانش روز و ارتباط با مراکز اطلاع رسانی پرستاری را وظیفه خود می‌دانستند. میزان رضایت 35/4% دانشجویان از آموزش مهارت‌های بالینی و 45/8% از آموزش نظری در حدّ متوسط بود. نیازهای آموزشی دانشجویان در دروس بالینی شامل آموزش CPR نوزادان و بالغین، تفسیر آزمایشات، تفسیر ECG، آموزش فوریت‌ها و کمکهای اولیه در حدّ خیلی زیاد بود (جدول 1). نیازهای آموزشی دانشجویان در دروس نظری شامل زبان انگلیسی (50%) و آموزش فوریت‌ها (31/3%) در حد خیلی زیاد بود (جدول 2). بیشتر دانشجویان به ترتیب 62% عملکرد مربی کارورزی، 47/9% عملکرد کارکنان بخش، 47/9% تجهیزات استاندارد در بخش‌ها، 43/8% استفاده از روش‌های آموزشی مختلف، 29/2%کاربرد استانداردها را بر ارتباط بین آموخته‌های نظری و بالینی مؤثر می‌دانستند (جدول 3).

جدول 1- میزان نیاز به دوره تکمیلی در دروس بالینی

دروس بالینی	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
CPR نوزادان و بالغین	23	9/47	12	25/0	9	18/8	2	4/2	2	4/2
تفسیر آزمایشات	18	37/5	15	31/3	11	22/9	4	8/3		
تفسیر ECG	19	39/6	14	19/2	12	25/0	3	6/3		
آموزش فوریتها و کمکهای اولیه	16	33/3	15	31/3	8	16/7	5	10/4	4	8/3
مدیریت بحران	9	18/8	11	22/9	15	31/3	9	18/8	5	8/3

جدول 2- میزان نیاز به دوره تکمیلی در دروس نظری

دروس نظری	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
زبان انگلیسی	24	50/0	19	39/6	5	10/4				
آناتومی	10	20/8	16	33/3	15	31/3	5	10/4	2	1
CPR نوزادان و بالغین	17	35/4	10	20/8	16	33/3	4	8/3	1	2/1
تفسیر آزمایشات	14	29/2	20	41/7	8	16/7	6	12/5		
تفسیر ECG	14	29/2	20	41/7	8	16/7	5	10/4	1	2/1
آموزش فوریت‌ها و کمکهای اولیه	15	31/3	16	33/3	9	18/8	4	8/3	4	8/3
آشنایی با آنتی‌بیوتیک‌ها	12	25/0	13	27/1	15	31/3	7	14/6	1	2/1
مدیریت بحران	6	12/5	13	27/1	14	29/2	10	20/8	4	8/3
رایانه و اطلاع‌رسانی	14	29/2	12	25/0	15	31/3	3	6/3	4	8/3

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

جدول 3- عوامل مؤثر بر ارتباط بین آموخته‌های نظری و بالینی

عوامل مؤثر	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
عملکرد سر پرستار	15	31/3	11	22/9	18	37/5	2	4/2	2	4/2
عملکرد مربی کارورزی	30	62/5	14	29/2	4	8/3				
عملکرد کارکنان بخش	12	25/0	23	47/9	10	20/8	3	6/3		
استفاده از تجهیزات استاندارد در بخشها	15	31/3	23	47/9	7	14/6	3	6/3		
استانداردهای مربوط به تعداد کارکنان در بخش	11	22/9	18	37/5	15	31/3	2	4/2	2	4/2
استانداردهای مربوط به عملکرد کارکنان در بخشها	14	29/2	20	41/7	14	29/2				
استفاده از روشهای آموزشی مختلف	21	43/8	16	33/3	7	14/6	4	8/3		

بحث

بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه، 50% دانشجویان نیاز به آموزش تکمیلی در زبان انگلیسی را بیان کردند که با توجه به اهمیت آشنایی با زبان انگلیسی در استفاده و برخورداری از دانش روز دنیا و پژوهش‌های جدید، اطلاع کافی از آن امری ضروری به نظر می‌رسد و پیش نیاز دانشجویان برای برآورده کردن نقش‌های پژوهشی، آموزشی و تحقیقاتی می‌باشد؛ به طوری که 41/7% دانشجویان برای ایفای نقش پژوهشی نیاز به آموزش دارند.

پرداختن به نقش پژوهشی، آموزشی و خدماتی پرستاران در مطالعات دیگر مورد توجه قرار گرفته و به عنوان یکی از عوامل مؤثر در بهبود خدمات پرستاری به آن اشاره شده است (۷،۱).

نیاز به آموزش مهارت‌های CPR نوزادان و بالغین در 47/9% از دانشجویان احساس شده است. این مطلب نشان‌دهنده عدم مهارت کافی آنان در حفظ حیات بوده و در کارآمدی ایشان برای سیستم بهداشتی، درمانی تأثیر زیادی دارد و می‌تواند از توجه یک‌جانبه به بیان نکات بالینی به صورت مطالب تئوری و عدم تمرین و کسب مهارت تجربی ناشی شده باشد؛ همچنین این مطلب بر میزان کارآمدی و رضایت فرد از عملکرد خودش بر بالین بیمار اثر گذاشته و از عدم تطابق و همبستگی بین مطالب نظری و بالینی ناشی می‌شود؛ به گونه‌ای که 37/5% دانشجویان کاربرد آموخته‌های نظری بر بالین بیمار و نیز 39/6% میزان ارتباط و همبستگی بین آموخته‌های نظری و بالینی را در حدّ متوسط می‌دانستند.

از جمله عوامل دیگر در دسترسی به اهداف آموزشی، تنوع روش‌های آموزشی است؛ به گونه‌ای که 43/8% از دانشجویان ارتباط بین آموخته‌های نظری و بالینی، 47/9% عملکرد کارکنان بخش را در ایجاد رفتارهای مطلوب در دانشجویان و 56/3% از دانشجویان نیاز به افزایش مهارت‌های تجربی را در بهبود عملکرد پرستاران مؤثر دانستند. در این مطالعه رضایت 35/4% از دانشجویان از آموزش در بالین و 45/8% از آنان از آموزش نظری در حدّ متوسط بود.

در مطالعه‌ای که در مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران صورت گرفت، میزان رضایت کامل یا نسبی از آموزش بالینی در دوران کارآموزی 38/8% بود. میزان رضایت از آموزش‌های ارائه شده در سه محور آموزش بر بالین بیمار، آموزش تئوری و آموزش درمانگاهی به ترتیب 52%، 70/8% و 52% گزارش شد؛ همچنین ارتباط معنی‌داری بین رضایتمندی از آموزش تئوری و عملی با میزان رضایت از آموزش بالینی وجود داشت (8).

بررسی نظرات دانشجویان در دانشکده پرستاری همدان در رابطه با فرایند آموزش بالینی نیز نشان داد که ملاک‌های ناموفق عبارتند از: عدم تنوع در روش‌های آموزش و عدم ارتباط مناسب اساتید با دانشجویان و هماهنگ نبودن دروس نظری با بالینی و متناسب نبودن آنها با نیازهای دانشجو و روشهای ارزیابی (9).

نتیجه‌گیری

ایجاد تغییر در برنامه‌های آموزش نظری و بالینی با هدف ارتقای دانش و مهارت بالینی ضروری به نظر می‌رسد. از بین

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

بردن شکاف بین آموزش نظری و بالینی تنها با تربیت پرستاران کاربردی و تفکیک رشته‌های مختلف پرستاری ویژه، کودکان، اعصاب و ... پس از گذراندن دوره پرستاری عمومی میسر می‌باشد.

منابع:

1- پارسا یکتا ز، سلمانی باروق ن، منجمد ز، فرزیان‌پور ف، اشراقیان م. ارزیابی درونی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران. حیات. 1384؛ 11 (2): 24-25.

2- Khomerian T. Factor described by nurse as influencing their development. Int Nursing Review. 2006; 53 (1):66-70.

3- Kiger M. Educational mobility. American Association of colleges of nursing. J Prof Nurse. 2005; 14 (5): 314-316.

4- Barmer J. Aphenomenographic study of registered nurse understanding of their role in student learning: an Australian perspective. Int J Nurse Stud. 2006; 43 (8): 963-973.

5- دادیان م، صالحی ش، حسن‌زهرایی ر، فرهمند ح. پیشنهاد استانداردهای مناسب کشوری پرستاری و مامایی با اقتباس از استانداردهای بین‌المللی. آموزش در علوم پزشکی. 1387؛ 8 (1): 23-26.

6- صابریان م، عسگری م، اسدی ا، نوبهار ا، قدس ع، رئیس دانا ن. یک الگو برای ارزشیابی درونی دانشکده پرستاری. مجله دانشگاه علوم پزشکی سمنان. 1382؛ 5: 65-71.

7- روزی ج، باقری‌نژاد س، حسین‌پور ا ر. پژوهش در ضرورتهای ملّی و تعیین اولویتها. تهران: انتشارات اندیشمند؛ 1382.

8- طولابی ط، خانی ف، قربان محمدی ا. تناسب اهداف برنامه‌های آموزشی با نیازهای حرفه‌ای: دیدگاه دانش‌آموختگان دانشکده پرستاری و مامایی خرم‌آباد. آموزش در علوم پزشکی. 1387؛ 8 (2): 18-20.

9- بیک مرادی ع، ناظری ه. بررسی تحقق اهداف کلّی برنامه‌های آموزشی کارشناسی پرستاری از دیدگاه دانشجویان سال آخر دانشگاه علوم پزشکی همدان در سال 1378. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان. 1379؛ 7: 44-49.

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]

Title: Evaluation of the Complementary Educational Needs in the view of the Nursing Students of the University of Medical sciences of Brigand .

Authors: T. Khazaei[1], F. Salehi[2].

Background and Aim: According to the approach of continuous changing of the health systems, the increasing progress in nursing knowledge and the gap between theory and practice, the Nursing Education Program needs to be revised. The present study was accomplished to define complementary educational needs from nursing students' point of view.

Materials and Methods: The descriptive study has been done on all senior nursing students through the census method. A questionnaire was used including demographic characteristics, complementary educational needs, effective factors on the relation between education and improving practice skills, quality of performing the role , satisfaction and motivation. It was evaluated based on the Likert scale. Data were analyzed by descriptive statistics applying SPSS software ($P \leq 0.05$).

Results: The sample consisted of 48 nursing students; 66.7% girls and 33.3% boys. In the view of the most students, nurses' educational need in the ground of performing the managerial role was very great, research need was great and protected-protective, curative need was average. In the opinion of 37.5% of the students the degree of application and in the view of 39.6% of them the relation between clinical and theoretical learned matters were average. 41.7% of them believed that wards personnel performance is weak based on today's scientific methods. In the opinion of the most students, the increase of experience and the improvement of cognitional, relational, psychological, motor and emotional skills had an effect on the quality of the nurse performance. 41.7% of them believed that research had a very great influence on the improvement of the nurse performance. 45.8% of them thaught of having today's knowledge and contact with the nursing dissemination centers of information as their duty. 35.4% of the students were satisfied averagely with the education of the clinical skills, and 45.8% of them with the theoretical education. The student's educational needs in clinical subjects including: CPR of infants and adults, interpretation of tests, interpretation of ECG, educating emergencies and First aids were very great. Most of the students believed that : 62% performance of the practical training educator , 47.9% performance of the ward personnel , 47.9% standard equipment of the wards, 43.8% applying different educational methods, 29.2% applying the standards had respectively an effect on the relation between the clinical and theoretical learned.

Conclusions: It sounds necessary to change the theoretical and clinical education programs with the purpose of promoting the knowledge and clinical skills. Filling the gap between the theoretical and clinical education is possible only by training the nurses and separating the various nursing fields after passing general nursing course.

Key Words: Educational need, Nursing, Students

[1] *Instructor, Faculty of Nursing and Midwifery, Birjand University of Medical Sciences. Birjand, Iran*
elahekh1384@bums.ac.ir
[2] *Nurse*

[Downloaded from mcj.bums.ac.ir on 2026-11-04]